

Rolnummer : 9
Arrest nr. 8 van 22 januari 1986

In zake : het beroep ingesteld op 24 februari 1983 door de Vlaamse Executieve bij de afdeling bevoegdheidsconflicten van de Raad van State, ertoe strekkende te horen "zeggen bij regelingsarrest dat het decreet van de Franse Gemeenschap van 2 december 1982 'in verband met de Franse onderwijsinstellingen die een onderwijs vrijstellen (lees : verstrekken) buiten de grenzen van het grondgebied van de Franse Gemeenschap' (relatif aux institutions françaises d'enseignement qui dispensent un enseignement en dehors des limites territoriales de la Communauté française) aangetast is door materiële, minstens door territoriale bevoegdheidsoverschrijding", beroep dat naar het Arbitragehof is verwezen met toepassing van artikel 110 van de wet van 28 juni 1983 houdende de inrichting, de bevoegdheid en de werking van het Arbitragehof ("organieke wet van 28 juni 1983").

Het Arbitragehof,

samengesteld uit

de heren J. DELVA en E. GUTT, voorzitters,
de heren K. BLANCKAERT, W. CALEWAERT, F. DEBAEDTS, M. MELCHIOR en J. WATHELET, rechters,
de heer L. POTOMS, griffier,

onder voorzitterschap van de heer J. DELVA,

heeft het volgende arrest gewezen :

I. Onderwerp

Bij verzoekschrift van 24 februari 1983, gericht aan de afdeling bevoegdheidsconflicten van de Raad van State, vraagt de Vlaamse Executieve "te zeggen bij regelingsarrest dat het decreet van de Franse Gemeenschap van 2 december 1982 in verband met de Franse onderwijsinstellingen die een onderwijs vrijstellen (verstrekken) buiten de grenzen van het grondgebied van de Franse Gemeenschap' (relatif aux institutions françaises d'enseignement qui dispensent un enseignement en dehors des limites territoriales de la Communauté française) aangetast is door materiële, minstens door territoriale bevoegdheidsoverschrijding".

De Vlaamse Executieve is van oordeel dat er een conflict of een mogelijkheid van conflict bestaat tussen dit decreet en een ander decreet of tussen dit decreet en een wet.

Overeenkomstig artikel 110 van de organieke wet van 28 juni 1983 is deze zaak naar het Hof verwezen.

In de op 16 juli 1985 neergelegde conclusie vraagt de Vlaamse Executieve uitdrukkelijk de vernietiging van het voormelde decreet.

II. Rechtspleging

Bij beschikking van 13 december 1984 werd door de voorzitter in functie de zetel van het Hof samengesteld overeenkomstig de artikelen 46, § 1, en 49 van de organieke wet van 28 juni 1983.

De kennisgevingen voorgeschreven bij de artikelen 59, §2, en 113 van de organieke wet van 28 juni 1983 zijn gedaan op 27 en 28 maart 1985.

Het bericht voorgeschreven bij artikel 58 van de organieke wet van 28 juni 1983 is bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 28 maart 1985 in het Nederlands, het Frans en het Duits.

De Executieve van de Franse Gemeenschap heeft een memorie ingediend op 26 april 1985.

De Vlaamse Executieve heeft een conclusie neergelegd op 16 juli 1985.

Bij beschikking van 28 maart 1985 heeft het Hof de termijn, waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot 30 september 1985.

Bij beschikking van 25 september 1985 heeft het Hof deze termijn verlengd tot 31 maart 1986.

Bij beschikking van 29 oktober 1985 heeft het Hof beslist dat de zaak in staat van wijzen is en heeft het de rechtsdag vastgesteld op 26 november 1985.

Van deze beschikking is aan de partijen kennis gegeven en van de rechtsdag zijn zij in kennis gesteld op 31 oktober en 4 november 1985; de advocaten van de partijen zijn van de rechtsdag in kennis gesteld op 31 oktober 1985.

De Executieve van de Franse Gemeenschap heeft op 26 november 1985 een conclusie neergelegd.

Ter openbare terechtzitting van 26 november 1985

- zijn verschenen :

Mr. P. VAN ORSHOVEN, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Vlaamse Executieve, Jozef II-straat, 30, 1040 Brussel,

Mr. J. PERLBERGER en Mr. V. DE WOLF, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Executieve van de Franse Gemeenschap, Kunstlaan, 19 ad, 1040 Brussel;

- hebben de rechters-verslaggevers, de heren K. BLANCKAERT en M. MELCHIOR, respectievelijk in het Nederlands en in het Frans verslag uitgebracht;

- werden Mr. P. VAN ORSHOVEN en Mr. J. PERLBERGER gehoord, respectievelijk in het Nederlands en in het Frans;

- heeft het Hof de zaak voor verdere behandeling uitgesteld op 10 december 1985.

De Vlaamse Executieve heeft een tweede conclusie neergelegd op 5 december 1985.

De Executieve van de Franse Gemeenschap heeft een aanvullende conclusie neergelegd op 6 december 1985.

Ter openbare terechtzitting van 10 december 1985 :

- zijn verschenen :
Mr. P. VAN ORSHOVEN, voor de Vlaamse Executieve, Mr. J. PERLBERGER en Mr. V. DE WOLF, voor de Executieve van de Franse Gemeenschap;
- werden Mr. P. VAN ORSHOVEN en Mr. J. PERLBERGER gehoord, respectievelijk in het Nederlands en in het Frans
- heeft het Hof de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 52 en volgende van de organieke wet van 28 juni 1983, betreffende het gebruik van de talen voor het Arbitragehof.

III. In rechte

1. Het aangevochten decreet is op 17 november 1982 door de Franse Gemeenschapsraad aangenomen. Het is op 2 december 1982 door de Executieve van de Franse Gemeenschap bekrachtigd en afgekondigd. Het is op 15 januari 1983 in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt en op 25 januari 1983 in werking getreden.

2. Het decreet omvat vier artikelen.

Artikel 1 bepaalt : "Uit (lees : met) eerbiediging van de vastgestelde regels bij toepassing van artikel 59bis, § 2, 2°, van de Grondwet, mag de Executieve van de Franse Gemeenschap, buiten het grondgebied van de Gemeenschap, een filiaal oprichten en subsidie verlenen aan of erkennen, van een fundamentele onderwijsinstelling (lees : instelling voor basisonderwijs) gelegen in het eentalige Franse gewest of in het Brussels gewest".

De kredieten en de subsidies zijn naar luid van artikel 2 toegestaan binnen de grenzen van de beschikbare begrotingsmiddelen.

Artikel 3 bepaalt dat voor de toepassing van de normen, de leerlingen slechts in aanmerking worden genomen wanneer zij woonplaats kiezen in de hoofdinstelling.

Artikel 4 belast de Executieve met de vaststelling van de uitvoeringsmodaliteiten van het decreet.

3. De partijen in het geding zijn de Vlaamse Executieve, verzoekende partij, en de Executieve van de Franse Gemeenschap.

Wat de ontvankelijkheid betreft

4. In haar memorie betwist de Executieve van de Franse Gemeenschap de ontvankelijkheid van het voor het Arbitragehof gebrachte verzoek, zowel wat de termijn betreft waarbinnen het beroep is ingesteld als wat de hoedanigheid van de indiener van het beroep betreft.

5.A.1. Steunend op het beginsel dat procedureregels niet terugwerken, tenzij uitdrukkelijk anders is bepaald, betoogt de Executieve van de Franse Gemeenschap dat het Hof de ontvankelijkheid niet volgens zijn eigen procedureregels maar naar de bepalingen van kracht bij het instellen van het

beroep moet beoordelen.

Na de opmerking dat, ten tijde van de indiening van het verzoekschrift, artikel 36 van de op 12 januari 1973 gecoördineerde wetten op de Raad van State bepaalde : "Voor de afdeling bevoegdheidsgeschillen geldt dezelfde rechtspleging als voor de afdeling administratie. De Koning kan er aanpassingen in aanbrengen", werpt de Executieve van de Franse Gemeenschap op dat de Koning in het koninklijk besluit van 22 augustus 1975 tot bepaling van de rechtspleging voor de afdeling bevoegdheidsconflicten van de Raad van State geen enkele wijziging heeft aangebracht in artikel 4, derde lid, van het besluit van de Regent van 23 augustus 1948 tot bepaling van de rechtspleging voor de afdeling administratie van de Raad van State, zodat die bepaling op de zaak van toepassing zou zijn.

Naar luid van artikel 4, derde lid, van het voormelde besluit verjaren de beroepen "zestig dagen nadat de bestreden akte, reglementen of beslissingen werden bekendgemaakt of betekend. Indien ze noch bekendgemaakt noch betekend dienen te worden, dan gaat de termijn in met de dag waarop de verzoeker er kennis heeft van gehad".

De Executieve van de Franse Gemeenschap laat gelden dat de Vlaamse Executieve twee beroepen tot vernietiging van de afkondiging van het aangevochten decreet heeft ingesteld bij de afdeling administratie van de Raad van State, één op 14 februari 1983 en één op 18 mei 1983.

De Executieve beweert dat het feit dat de verzoekende partij van de beslissing tot afkondiging - die op 2 december 1982 is genomen - kennis had, noodzakelijkerwijs inhield dat ze kennis had van de tekst van het decreet.

Bijgevolg zou volgens de Executieve van de Franse Gemeenschap de vordering te laat zijn ingesteld, aangezien tussen 2 december 1982 en 24 februari 1983, dag van de indiening van het verzoekschrift bij de afdeling bevoegdheidsconflicten van de Raad van State, meer dan zestig dagen waren verstreken.

2. In haar conclusie betoogt de Vlaamse Executieve eveneens dat het Hof ter beoordeling van de ontvankelijkheid *ratione temporis*, artikel 4, derde lid, van het besluit van de Regent van 23 augustus 1948 tot bepaling van de rechtspleging voor de afdeling administratie van de Raad van State zou moeten toepassen.

De genoemde Executieve merkt evenwel op dat de aangevochten norm een decreet is, dat een dergelijke norm bekendgemaakt moet worden krachtens artikel 55 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen en dat wanneer een besluit of een norm bekendgemaakt moet worden, de termijn voor het instellen van een beroep volgens artikel 4, derde lid, van het voormelde besluit zestig dagen is vanaf de dag van de bekendmaking, waarbij het eventuele kennis hebben van het besluit of van de norm in dat geval geen gevolg heeft.

Vandaar dat volgens de Vlaamse Executieve het verzoekschrift binnen de gestelde termijn zou zijn ingediend.

B. De ontvankelijkheid *ratione temporis* van het verzoekschrift moet worden beoordeeld in het licht van de wet die van kracht was bij de indiening van het verzoekschrift.

Op het tijdstip van de indiening van het verzoekschrift bepaalde artikel 36 van de gecoördineerde

wetten op de Raad van State "Voor de afdeling bevoegdheidsconflicten geldt dezelfde rechtspleging als voor de afdeling administratie. De Koning kan er aanpassingen in aanbrengen". Met toepassing van die bepaling heeft de Koning de rechtspleging voor de afdeling bevoegdheidsconflicten van de Raad van State bepaald bij het koninklijk besluit van 22 augustus 1975.

Dat besluit bevat bepalingen van louter procedurele aard, zoals o.m. de saisine van de afdeling, de termijn voor het toezenden van de memories, het houden van de terechtzittingen.

Het bevat geen bepaling die, voor de aanhangigmaking bij de afdeling op grond van artikel 37 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, een termijn stelt aan de inachtneming waarvan de ontvankelijkheid van het door de Vlaamse Executieve ingediende verzoekschrift onderworpen zou zijn.

De termijn van zestig dagen, zoals voorgeschreven door artikel 4, derde lid, van het besluit van de Regent van 23 augustus 1948 tot vaststelling van de rechtspleging voor de afdeling administratie van de Raad van State, is krachtens voormeld artikel 36 evenmin van toepassing op het verzoekschrift waarbij de Vlaamse Executieve zich tot de afdeling bevoegdheidsconflicten wendt. Immers, de "verjaringstermijn" van de tegen de handelingen en verordeningen van de bestuursoverheden ingestelde beroepen tot vernietiging kon geen betrekking hebben op de bij de afdeling bevoegdheidsconflicten ingediende verzoekschriften, vermits die afdeling niet bevoegd was om decreten die in conflict kwamen met de wet of met een ander decreet, te vernietigen, vernietiging die eerst ingevolge de organieke wet van 28 juni 1983 mogelijk is geworden.

Daaruit moet worden besloten dat, bij ontstentenis van een vervaltermijn, de Vlaamse Executieve bij de afdeling bevoegdheidsconflicten van de Raad van State op 24 februari 1983 op regelmatige wijze een verzoekschrift heeft ingediend tot regeling van het conflict voortvloeiend uit het decreet van de Franse Gemeenschap van 2 december 1982, bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 15 januari 1983. Het Arbitragehof mag dus kennismaken van dat conflict na verwijzing krachtens artikel 110 van de organieke wet van 28 juni 1983.

6.A.1. De Executieve van de Franse Gemeenschap vraagt het Hof tevens om een onderzoek naar de hoedanigheid van degene die het beroep heeft ingesteld en dit in het licht van de bepalingen die van kracht waren bij de instelling van het beroep.

2. De Vlaamse Executieve laat gelden dat naar luid van het toenmalige artikel 37 van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, de zaak door middel van een door de Voorzitter van de Executieve ondertekend verzoekschrift bij de afdeling bevoegdheidsconflicten moest worden ingediend.

De verzoekende partij legt een aan de Vlaamse Executieve gerichte nota neer, gedateerd op 18 januari 1983, met als voorwerp de instelling van het beroep, alsmede een uittreksel uit de notulen van de vergadering van 19 januari 1983 van de genoemde Executieve, waaruit blijkt dat deze in de loop van die vergadering heeft besloten de zaak aanhangig te maken bij de afdeling bevoegdheidsconflicten van de Raad van State.

B. Het Hof stelt vast dat het verzoekschrift van 24 februari 1983, ingediend ter uitvoering van het besluit van de Vlaamse Executieve van 19 januari 1983 en ondertekend door de Voorzitter van de Executieve, aan de vereisten voldoet van het toenmalige artikel 37 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

7. Aangezien geen termijn is voorgeschreven voor het instellen van de beroepen bedoeld in

artikel 37 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, is het verzoekschrift dat op 24 februari 1983 door de Voorzitter van de Vlaamse Executieve is ingediend ter uitvoering van het besluit van deze Executieve van 19 januari 1983 ontvankelijk.

Wat het onderwerp van het beroep betreft

8.A.1. In haar memorie laat de Executieve van de Franse Gemeenschap gelden dat in geen enkele tekst is bepaald dat het Hof op grond van zijn bevoegdheden kennis moet nemen van de zaken die naar het Hof worden verwezen krachtens artikel 110 van de organieke wet van 28 juni 1983.

2. Voor de Vlaamse Executieve dienen, bij ontstentenis van een dergelijke tekst, de beginselen van het overgangsrecht te worden toegepast. Volgens die beginselen, inzonderheid dat van de onmiddellijke uitwerking van bevoegdheidsregels, zou het Hof, wat zijn bevoegdheid betreft, zich moeten beroepen op de bepalingen van de organieke wet van 28 juni 1983.

Bijgevolg zou het beroep dat de Vlaamse Executieve bij de afdeling bevoegdheidsconflicten van de Raad van State heeft ingesteld, waarbij een conflict of een mogelijkheid van conflict, veroorzaakt door het decreet van de Franse Gemeenschap van 2 december 1982 en de vraag of dat decreet was aangetast door een materiële of althans een territoriale bevoegdheidsoverschrijding bij deze Raad werden aanhangig gemaakt, thans moeten worden beschouwd als een beroep tot vernietiging van dat decreet wegens schending van de regels die door of krachtens de Grondwet zijn vastgesteld voor het bepalen van de onderscheiden bevoegdheid van de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten, in de zin van artikel 1, § 1, van de organieke wet van 28 juni 1983.

B. Met het op 24 februari 1983 ingediende verzoekschrift beoogt de Vlaamse Executieve, enerzijds, door de Raad van State te laten vaststellen dat de Franse Gemeenschap haar bevoegdheid overschreden heeft door het aannemen van het decreet van 2 december 1982 "in verband met de Franse onderwijsinstellingen die een onderwijs vrijstellen (lees : verstrekken) buiten de grenzen van het grondgebied van de Franse Gemeenschap" en, anderzijds, te doen verklaren dat een conflict mogelijk is tussen dat decreet en de wet of een decreet van de Vlaamse Gemeenschap.

Dat verzoekschrift is ingediend op grond van de art. 17 en 37 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, zoals gewijzigd bij de wet van 9 augustus 1980.

Artikel 110 van de organieke wet van 28 juni 1983 bepaalt dat "de zaken betreffende conflicten tussen wet en decreet of tussen decreten onderling, die bij de inwerkingtreding van deze wet aanhangig zijn (...) bij de afdeling bevoegdheidsconflicten van de Raad van State, (...) naar het Arbitragehof (worden) verwezen." Het door de Voorzitter van de Vlaamse Executieve ingediende beroep is dus bij het Arbitragehof aanhangig gemaakt met toepassing van die wetsbepaling, zonder dat een nieuw of een aanvullend verzoekschrift moest worden ingediend.

Blijkens de aan het Hof toegekende bevoegdheid kan een zaak op twee manieren bij het Hof worden aangebracht : hetzij door de Ministerraad of door een Gemeenschaps- of Gewestexecutieve - het Hof beschikt dan over vernietigingsbevoegdheid (artikel 1 van de organieke wet van 28 juni 1983) - hetzij door een rechtscollege - het Hof doet dan uitspraak bij wijze van prejudiciële beslissing (artikel 15 van de organieke wet van 28 juni 1983). In de onderhavige zaak moet het Hof uitspraak doen over een verzoek van de Vlaamse Executieve. Het Hof moet dus uitspraak doen op grond van artikel 1, § 1, van de organieke wet van 28 juni 1983 en beschikt over de bevoegdheid tot vernietiging.

Wat de gegrondheid van het beroep betreft

9.A.1. De Vlaamse Executieve laat gelden dat het decreet genomen zou zijn in strijd met artikel 32, § 1, van de gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.

Dat artikel bepaalt dat indien een Raad of een Wetgevende Kamer oordeelt dat hij of zij ernstig kan worden benadeeld door een in een andere Raad ingediend ontwerp of voorstel van decreet of door een in een Wetgevende Kamer ingediend ontwerp of voorstel van wet, de betrokken Raad of de Wetgevende Kamer naargelang van het geval, met drie vierde van de stemmen om schorsing van de procedure kan vragen met het oog op overleg. In dat geval wordt de procedure geschorst gedurende zestig dagen.

Met toepassing van deze bepaling heeft de Vlaamse Raad op 16 november 1982 een motie aangenomen waarbij hij zich ernstig benadeeld achtte door het voorstel van decreet dat aan de basis ligt van de bestreden norm. Deze motie had betrekking op het voorstel zoals het was geamendeerd en gerapporteerd.

De motie is nog dezelfde dag toegezonden aan de Voorzitter van de Franse Gemeenschapsraad. Dit had volgens de Vlaamse Executieve de procedure in de Franse Gemeenschapsraad gedurende zestig dagen moeten schorsen en had aanleiding moeten geven tot overleg.

De Franse Gemeenschap heeft gemeend het decreet te mogen aannemen ondanks de motie, aangezien de Vlaamse Raad reeds een eerste keer, namelijk op 27 januari 1982, de procedure van de belangenconflicten had ingeleid tegen hetzelfde voorstel van decreet.

Volgens de verzoekende partij zou niets in de tekst noch in de geest van artikel 32, § 1, van de voormelde wet verbieden dat een Raad zich tweemaal op dat artikel beroept, temeer daar in casu de tweede motie van de Vlaamse Raad betrekking had op een fundamenteel geamendeerde versie van het voorstel.

De Vlaamse Executieve is van oordeel dat een regel die tijdelijk de beslissingsbevoegdheid van een overheid schorst ten gevolge van het verzet van een andere overheid niet uitsluitend een formele regel, maar tevens een bevoegdheidsregel is, aangezien de bevoegdheid geschorst wordt en tussen de overheden overleg moet worden gepleegd.

De Vlaamse Executieve verklaart dat zij dit middel in haar verzoekschrift niet heeft kunnen aanvoeren omdat dit niet mogelijk was, gelet op de procedure- en bevoegdheidsregels die bij het indienen van het verzoekschrift bij de afdeling bevoegdheidsconflicten van de Raad van State van kracht waren.

De Executieve verzoekt het Hof dat middel in voorkomend geval ambtshalve aan te voeren op grond van de overweging dat de bevoegdheidsregels van openbare orde zijn.

2. De Executieve van de Franse Gemeenschap werpt op dat het middel niet in het verzoekschrift is aangevoerd.

In ondergeschikte orde laat de Executieve gelden dat de procedure in de Raad van de Franse

Gemeenschap gedurende zestig dagen is geschorst en dat overleg is gepleegd na de motie van de Vlaamse Raad waarin die verklaarde ernstig benadeeld te zijn door het voorstel dat aan het decreet ten grondslag ligt.

De Executieve betoogt dat de procedure voor de regeling van bevoegdheidsconflicten in geen geval bij herhaling kan worden ingesteld tijdens de procedure van totstandkoming van een zelfde norm.

Volgens de Executieve van de Franse Gemeenschap is het voorstel van decreet in dit geval geamendeerd om in te gaan op diverse bezwaren van ongrondwettigheid die waren ingebracht en niet om mogelijk te maken dat met betrekking tot dat zelfde voorstel andermaal een beroep zou worden gedaan op de procedure voor de regeling van belangenconflicten.

Naar het oordeel van de Executieve van de Franse Gemeenschap zou het middel niet-ontvankelijk zijn en, in elk geval, ongegrond.

B. De bepalingen van artikel 32 van de gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen zijn geen bevoegdheidsverdelende regels in de zin van artikel 1, § 1, van de organieke wet van 28 juni 1983. Dientengevolge mag het Hof geen kennis nemen van de betwistingen met betrekking tot artikel 32 van voormelde wet.

10.A.1. In haar memorie verklaart de Executieve van de Franse Gemeenschap dat het decreet de bevoegdheidsverdelende regels niet zou kunnen schenden aangezien het decreet, door de aan de Executieve verleende toestemming te onderwerpen aan de "eerbiediging van de vastgestelde regels bij toepassing van artikel 59bis, § 2, 2°, van de Grondwet", zelf de naleving van die regels oplegt.

Een eventuele schending van de Grondwet zou bijgevolg slechts kunnen worden toegeschreven aan de Executieve en, in voorkomend geval, het voorwerp zijn van een beroep bij het bevoegde rechtscollege.

2. De verzoekende partij merkt op dat het decreet betrekking heeft op aangelegenheden die niet tot de bevoegdheid behoren van de Gemeenschappen, zodat het decreet zelf daadwerkelijk de bevoegdheidsverdeling zou schenden en niet de uitvoering ervan door de Executieve van de Franse Gemeenschap.

B. Het Arbitragehof moet toezien op de naleving van de bevoegdheidsverdeling bij de uitoefening van de wetgevende functie. In geen geval zou een wetgever de opdracht aan het Hof kunnen onttrekken, die artikel 107ter van de Grondwet hem toekent. Daaruit volgt onder meer dat de bepaling waarbij een wetgever in een wet of een decreet de verplichting oplegt zich conform de bevoegdheidsverdelende regels te gedragen, geen enkel eigen rechtsgevolg heeft en derhalve niet uit eigen kracht de bevoegdheidsoverschrijding, waardoor een norm zou zijn aangetast, ongedaan kan maken.

Het door de Franse Gemeenschapsexecutieve aangevoerde argument kan niet worden aangehouden.

A.1. De Vlaamse Executieve stelt in haar verzoekschrift dat de Franse Gemeenschapsraad en de Franse Gemeenschapsexecutieve, respectievelijk bij het aannemen en het bekrachtigen van het betwiste decreet, hun materiële bevoegdheid zijn te buiten gegaan en het terrein hebben betreden dat

voorbehouden is aan de nationale wetgever, doordat en in de mate dat het decreet betrekking heeft op de subsidieregeling (artikelen 1 en 2), de schoolbevolkingsnormen (artikel 3) en, door de invoering van een fictieve woonplaats (artikel 3), op de regels betreffende de homologatie van diploma's, terwijl artikel 59bis, §2, 2°, van de Grondwet het regelen van de toelagen, de schoolbevolkingsnormen en de diploma's aan de nationale wetgever voorbehoudt.

2. De Franse Gemeenschapsexecutieve beroept zich meer algemeen op de principiële bevoegdheid van de Gemeenschappen inzake onderwijs overeenkomstig art. 59bis, §2, 2°, van de Grondwet en op het door artikel 17 van de Grondwet bekrachtigde beginsel van de vrijheid van onderwijs, en ontwikkelt inzonderheid de stelling dat het decreet niets regelt m.b.t. de schoolvrede, de onderwijsstructuren, de diploma's, de subsidies, de wedden en de schoolbevolkingsnormen.

Wat meer bepaald de drie bezwaren van de verzoekende partij met betrekking tot de bevoegdheid *ratione materiae* betreft, antwoordt de Franse Gemeenschapsexecutieve :

- betreffende de schoolbevolkingsnormen eigent de decreetgever zich geenszins de bevoegdheid toe die normen te wijzigen : er wordt in artikel 3 alleen gepreciseerd dat voor de toepassing van de regels de leerlingen enkel in aanmerking worden genomen als zij domicilie kiezen in de hoofdinstelling;

- het decreet bevat geen enkele bepaling omtrent de homologatie van diploma's;

- het decreet wijzigt de regels inzake de toelagen niet.

3. De Franse Gemeenschapsexecutieve is verder van oordeel dat het decreet vatbaar zou zijn voor toepassing op het gebied van de internationale culturele samenwerking in de zin van artikel 59bis, § 2, 3°, van de Grondwet.

Zij voegt daaraan toe dat waar een duidelijk onderscheid tussen de culturele aangelegenheden en het onderwijs moeilijk te maken is, een ruime interpretatie gegeven zou moeten worden aan de bevoegdheid van de Gemeenschap, vooral als men rekening houdt met artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, artikel dat volgens de Franse Gemeenschapsexecutieve slechts ter aanvulling en conservatoir is vermeld.

4. In verband met het verweermiddel dat steunt op artikel 17 van de Grondwet, repliceert de Vlaamse Executieve dat het begrip "vrijheid" een andere betekenis heeft voor de burger - die alles vermag wat niet verboden is - dan voor de overheid die slechts over toegewezen bevoegdheden beschikt en a fortiori voor de Gemeenschappen, die zich uitsluitend op artikel 59bis, § 2, 2°, van de Grondwet zouden kunnen beroepen, met de door deze bepaling gestelde materiële beperkingen en de door artikel 59bis, § 4, eerste lid gestelde territoriale beperkingen, beperkingen die niet met een beroep op artikel 17 van de Grondwet kunnen worden omzeild.

Verder kan volgens de Vlaamse Executieve bezwaarlijk worden betwist dat het decreet de Franse Gemeenschapsexecutieve machtigt om basisonderwijsinstellingen te betoelagen (art. 1), deze betoelaging aan bepaalde beperkingen onderwerpt (art. 2) en derhalve een betoelagingsregeling inhoudt.

Artikel 3 - waarbij is gesteld dat voor de toepassing van de normen de leerlingen enkel in

aanmerking genomen worden als ze woonplaats kiezen in de hoofdstelling - moet worden beschouwd als normgevend inzake schoolbevolking. Ook zou, steeds volgens de Vlaamse Executieve, de keuze van een woonplaats rechtstreeks de homologatieregeling van de diploma's beïnvloeden.

5. De verzoekende partij verwerpt ook de argumentatie van de Franse Gemeenschapsexecutieve die steunt op de bepaling van artikel 59bis, § 2, 3°, van de Grondwet in verband met de samenwerking tussen de Gemeenschappen en de internationale culturele samenwerking.

De Vlaamse Executieve stelt dat men niet kan inzien hoe het bestreden decreet, dat volgens haar niet op culturele aangelegenheden, maar op onderwijs betrekking heeft, en dat een eenzijdige akte is, in samenwerking zou voorzien.

Het bijkomende beroep op artikel 10 van de wet van 8 augustus 1980 acht de verzoekende partij zonder grond.

B.1. Luidens artikel 59bis, § 2, 2°, van de Grondwet regelen de Gemeenschapsraden, ieder wat hem betreft, bij decreet het onderwijs, met uitsluiting van wat betrekking heeft op de schoolvrede, de leerplicht, de onderwijsstructuren, de diploma's, de toelagen, de wedden en de schoolbevolkingsnormen.

De Gemeenschapsraden hebben krachtens die bepaling de volheid van bevoegdheid tot het regelen van het onderwijs in de ruimste zin van dat woord, behalve voor wat betrekking heeft op de schoolvrede en de daarna opgesomde uitzonderingsmateries, die verder onder de bevoegdheid van de nationale overheid ressorteren.

De notie "schoolvrede" heeft blijkens de parlementaire voorbereiding van artikel 59 bis, § 2, 2°, van de Grondwet betrekking op de wetten, besluiten en protocollen, die de verhoudingen tussen de verschillende schoolnetten regelen. Daarmee zijn bedoeld het schoolpact van 1958, de concretisering daarvan in de wetgeving, alsmede de normatieve bepalingen die de uitwerking zijn van de aanvullende overeenkomsten die zijn tot stand gekomen in het kader van de procedures die in het schoolpact zijn bepaald.

De na de term "schoolvrede" opgesomde aangelegenheden houden verband met de schoolvrede in die zin dat de Grondwetgever heeft geoordeeld dat de regeling ervan de schoolvrede fundamenteel mee blijft waarborgen. Uit de formulering van artikel 59bis, § 2, 2°, van de Grondwet blijkt evenwel dat de noties opgesomd na "schoolvrede" ook een autonome draagwijdte hebben. Die aangelegenheden kunnen als uitzonderingen niet zodanig geïnterpreteerd worden dat daardoor de toewijzing van bevoegdheid aan de Gemeenschappen, zoals gerealiseerd met het artikel 59bis, § 2, 2°, van de Grondwet, alle betekenis zou verliezen. Zoals alle uitzonderingen moeten zij strikt worden geïnterpreteerd.

De Gemeenschappen zijn - binnen de beschreven grenzen - bevoegd om het onderwijs in al zijn vormen te regelen. Elke Gemeenschap kan onder meer - zoals reeds is verduidelijkt in de parlementaire voorbereiding van artikel 59bis, § 2, 2°, van de Grondwet - voorzien in nieuwe soorten van onderwijs, in nieuwe richtingen, in nieuwe methodes en experimenten ondernemen.

2. Uit het voorafgaande vloeit voort dat die bevoegdheid moet uitgeoefend worden met

inachtneming van de evenwichten tussen de verschillende schoolnetten en dat geen afbreuk mag worden gedaan aan de fundamentele beginselen die zijn vooropgesteld door de nationale wetgever met betrekking tot de na de term "schoolvrede" opgesomde aangelegenheden in artikel 59bis, §2, 2°, van de Grondwet.

Ten aanzien van de zoëven weergegeven principes met betrekking tot de bevoegdheidsverdeling inzake onderwijs, moet worden gespecificeerd dat het decreet blijkens de bepalingen van artikel 1 alleen het basisonderwijs betreft.

Van zijn kant bepaalt artikel 3 "Voor de toepassing van de regels, worden de leerlingen enkel in overweging (lees : in aanmerking) genomen als zij domicilie kiezen in de hoofd- instelling".

Dit artikel heeft een essentiële functie voor de in artikel 1 vooropgesteld mogelijkheid tot oprichting, betoelaging en erkenning van een onderwijsinstelling die gevestigd is buiten het "grondgebied" van de Franse Gemeenschap, maar die overeenkomstig artikel 1 moet worden beschouwd als een filiaal van een instelling voor basisonderwijs die gevestigd is in het Frans taalgebied of in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad.

Het Hof merkt in de eerste plaats op dat met het decreet een systeem van filialen verbonden aan onderwijsinstellingen wordt gecreëerd. Een dergelijk systeem miskent het basisbeginsel van de geografische eenheid van de gesubsidieerde onderwijsinrichtingen, zoals dit beginsel omschreven en geregeld is door artikel 24, §2, tweede lid, 8°, van de wet van 29 mei 1959 tot wijziging van sommige bepalingen van de onderwijswetgeving.

Het Hof stelt bovendien vast dat de in artikel 3 bedoelde modaliteit voor de toepassing van artikel 1 door de aanwending van de techniek van de woonplaatskeuze in werkelijkheid een afwijking inhoudt ten aanzien van de basisregelen inzake de schoolbevolkingsnormen en de toelagen. Het decreet betreedt daardoor een gebied dat aan de nationale overheid is voorbehouden, daar de betwiste normen, in zoverre zij betrekking hebben op het basisonderwijs, grondregels zijn betreffende de schoolbevolkingsnormen en de toekenning van toelagen in de zin van artikel 59bis, §2, 2°, van de Grondwet.

Aldus houden de artikelen 1 en 3 van het decreet een regeling in die verscheidene krachtens artikel 59bis, § 2, 2°, van de Grondwet aan de nationale overheid voorbehouden gebieden bestrijkt, wat een bevoegdheidsoverschrijding meebrengt vanwege de Franse Gemeenschap, zodat de vernietiging ervan zich opdringt.

De artikelen 2 en 4 zijn onlosmakelijk verbonden met de zoëven genoemde, door nietigheid aangetaste bepalingen en moeten derhalve worden vernietigd bij wijze van gevolgtrekking.

3. De zojuist gedane vaststellingen kunnen niet ongedaan gemaakt worden door een beroep te doen op artikel 17 noch op artikel 59bis, § 2, 3°, van de Grondwet.

De Gemeenschappen, die als publiekrechtelijke rechtspersonen over een "toegewezen" bevoegdheid beschikken, kunnen geen aanspraak maken op vrijheden die ten behoeve van de burgers zijn gewaarborgd om op grond daarvan een regeling te treffen met betrekking tot materies die in artikel 59bis, § 2, 2°, van de Grondwet uitdrukkelijk aan hun bevoegdheid zijn onttrokken.

De bepalingen van het decreet kunnen al evenmin beschouwd worden als een regeling op het vlak van de internationale samenwerking in de zin van art. 59bis, § 2, 3°, van de Grondwet, zelfs

wanneer, zoals de Executieve van de Franse Gemeenschap het doet, artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen tot steun van die stelling wordt aangevoerd.

12. Zonder dat de andere middelen die door de verzoekende partij werden aangevoerd, behoeven te worden onderzocht, aangezien daaruit geen ruimere vernietiging kan voortvloeien, oordeelt het Hof dat het decreet moet worden vernietigd.

OM DIE REDENEN,

HET HOF,

verklaart ontvankelijk het op 24 februari 1983 door de Vlaamse Executieve ingestelde beroep betreffende het decreet van de Franse Gemeenschap van 2 december 1982 "in verband met de Franse onderwijsinstellingen die een onderwijs vrijstellen (lees : verstrekken) buiten de grenzen van het grondgebied van de Franse Gemeenschap"

zegt voor recht :

het voormelde beroep is een beroep tot vernietiging krachtens de artikelen 110 en 1 van de wet van 28 juni 1983 houdende de inrichting, de bevoegdheid en de werking van het Arbitragehof,

en besluit :

het decreet van de Franse Gemeenschap van 2 december 1982 "relatif aux institutions françaises d'enseignement qui dispensent un enseignement en dehors des limites territoriales de la Communauté française" (in verband met de Franse onderwijsinstellingen die een onderwijs vrijstellen - lees : verstrekken - buiten de grenzen van het grondgebied van de Franse Gemeenschap), bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 15 januari 1983, wordt vernietigd.

Aldus uitgesproken in het Nederlands, het Frans en het Duits, overeenkomstig artikel 55 van de organieke wet van 28 juni 1983, op de openbare terechtzitting van 22 januari 1986.

De voorzitter,
L. POTOMS

De griffier
J. DELVA